

ISBN: 978-625-7587-01-3

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

ketebe.com

Ketebe Yayınları: 491

Bilim

Yayın Yönetmeni
Furkan Çalışkan

Dizi Editörü
Yusuf Genç

Dizi Danışmanı
Baha Zafer

Yayıma Hazırlayan
Beyza Ceran

Düzeltilen
Dilârâ Yabul İşleyen

Kapak
Harun Tan

Mizanpaj
Tamer Turp

1. BASKI

Haziran 2021
İstanbul

Ketebe Yayınları
Sertifika No: 49619
Maltepe Mahallesi Fetih
Caddesi No: 6 Dk: 2
Topkapı 34010 İstanbul
Tel: 212 612 29 30
e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt
Mega Basım Yayın San. ve Tic. A.Ş.
Cihangir Mah. Güvercin Cad.
No: 3/1 Baha İş Merkezi A Blok
Kat: 2 34310 Haramidere -
Avcılar / İstanbul Sertifika No: 44452
Tel: 212.412 17 00

© Özgün adı *Big Mind: How Collective Intelligence Can Change Our World* olan bu kitabın Türkiye hakkı Kalem Ajans aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ye aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

BÜYÜK AKIL
Kolektif Akıl Dünyamızı
Nasıl Deęiřtirebilir?

G E O F F M U L G A N

T Ü R K Ç E S İ
A L İ S E B E T C İ

K E T E B E

Geoff Mulgan

Geoff Mulgan, University College London'da kolektif akıl, kamu politikası ve sosyal inovasyon profesörü ve Harvard Üniversitesi Ash Center'da konuk araştırmacı olarak görev yapmaktadır. Düşünce kuruluşu Demos'un kuruculuğunu yaptı. Ayrıca Başbakan'ın Strateji Birimi'nin müdürlüğünü ve Tony Blair yönetiminde ise politika başkanlığı yaptı. *The Locust and the Bee* ve *Good and Bad Power* isimli iki kitabı daha bulunmaktadır.

Ali Sebetci

1972 yılında Ermenek'te doğdu. 1989'da Kayseri Fen Lisesi'nden, 1994'te Boğaziçi Üniversitesi Fizik Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. Fizik alanında yüksek lisans ve doktora derecelerini sırasıyla 1999 ve 2004 yıllarında Boğaziçi ve Orta Doğu Teknik Üniversitelerinden aldı. Almanya Dresden IFW Leibniz Enstitüsü Katıhal Fiziği Bölümünde ve ABD Kaliforniya Üniversitesi Riverside Kampüsü (UCR) Kimya Bölümünde misafir bilim insanı ve doktora sonrası araştırmacı olarak çalıştı. Yurtiçinde muhtelif üniversitelerin mühendislik fakültelerinde öğretim üyeliği yaptı. 2010 yılında fizik doçenti, 2015 yılında profesör oldu. Uluslararası endekslerce taranan makale ve bildirilerine bugüne kadar 500'ün üzerinde atıf aldı. Pozitif bilimsel faaliyetlerin yanı sıra bilim felsefesi, din-bilim ilişkisi ve Perennial Felsefe ile de ilgilenmektedir. Söz konusu alanlarda İngilizce veya Türkçe telif ettiği makalelerin dışında yayımlanmış ya da yayım aşamasında olan kitap tercümelemleri şunlardır: Wolfgang Smith'ten *Kuantum Bilmececi ve Kadim Kozmoloji İrfanı*, İbrahim Kalın'dan *Perde ve Mana*, Alexander Knysh'ten *Tarihi Perspektifte İslam*, Geoff Mulgan'dan *Büyük Akıl*, Rene Guenon'dan *İnfinitezimal Hesabın Metafizik Prensipleri*, Frithjof Schuon'dan *Mantık ve Müteal*. Evli ve bir çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Önsöz	7
Giriş: Büyük Bir Zorluk Olarak Kolektif Akıl	11

I. KISIM

KOLEKTİF AKIL NEDİR?

1. Akıllı Bir Dünya Paradoksu	25
2. Teori ve Uygulamada Kolektif Aklın Doğası	30

II. KISIM

BİR TERCİH OLARAK KOLEKTİF AKLIN ANLAMI

3. Kolektif Aklın İşlevsel Unsurları	61
4. Kolektif Akılı Destekleyen Altyapılar	82
5. Kolektif Akılı Düzenleyen İlkeler	99
6. Öğrenme Döngüleri	113
7. Bilişsel Ekonomi ve Tetikli Hiyerarşiler	122
8. Aklın Bağımsızlığı	142
9. Kolektif Akıldaki Ortaklık	154
10. Kendi Kendinden Şüphe Duymak ve Kolektif Aklın Düşmanlarına Karşı Savaş	184

III. KISIM

GÜNLÜK HAYATTA KOLEKTİF AKIL

11. Zeka Açıcı Toplantı ve Ortamlar	203
12. Problem Çözme: Şehirler ve Devletler Nasıl Düşünür?	225

13. Görünen ve Gizli Eller: Ortak Akıl Olarak Ekonomi ve Şirketler	249
14. Kolektif Akıl Olarak Üniversite	268
15. Demokratik Düzen	279
16. Toplum Bir Sistem Olarak Nasıl Düşünür ve Üretir?	297
17. Müşterek Bilginin Yükselişi	307

IV. KISIM

GENİŞLEMİŞ BİR İMKAN OLARAK KOLEKTİF AKIL

18. Kolektif Bilgelik ve Bilincin Gelişimi	331
Sonsöz	349
Tartışmanın Özeti	361

Önsöz

Bu kitabın ortaya çıkışı on yıllar boyunca devam eden çalışmalar sayesinde mümkün oldu. Deneyim ve araştırmaların [birlikteliğinden] doğdu. Bu deneyim, işletme, hükümet ve sivil toplum kuruluşlarına (STK'lar) sorun çözmeye, teknoloji kullanımı ve daha akıllı bir şekilde hareket etme konularında yardım etme çabaları sırasında oluştu. Bu çalışmaların yanında süregelen araştırma ve yazılarımda çoğu esasen düşüncenin büyük ölçekte nasıl gerçekleştiğiyle ilgiliydi. *Communication and Control: Networks and the New Economies of Communication* (Blackwell, 1990) [İletişim ve Kontrol: Ağlar ve Yeni İletişim Ekonomileri], dijital teknolojilerin mümkün kıldığı yeni ağların doğası ve beraberinde getirdiği kontrol türleriyle ilgiliydi. Ağların nasıl hem güçlendirip hem de güçsüzleştirebileceğini göstermişti (ve ağların, kendiliğinden, daha iyi bir demokrasi, eşitlik ve özgürlük çağı başlatacağı umutlarını ıslah etmek için tasarlanmıştı). *Connexity: How to Live in a Connected World* (Harvard Business Press, 1997), [Bağlantılılık: Bağlantılı Bir Dünyada Yaşamak], bağlantılı bir dünyadaki ahlak ve ağ tabanlı bir ortamda ihtiyaç duyulan kişi ve karakter türleri hakkında daha felsefi bir denemeydi. *Good and Bad Power: The Ideals and Betrayals of Government* (Penguin, 2005) [İyi ve Kötü Güçler: Hükümetlerin İdealleri ve İhanetleri] ve *The Art of Public Strategy: Mobilizing Power and Knowledge for the Common Good*

(Oxford University Press, 2009) [Kamusal Strateji Sanatı: Güç ve Bilgiyi Kamu Yararına Seferber Etmek], devletin kendine özgü gücünü, yurttaşlarının beyin gücünü harekete geçirmek ve kullanmak da dahil olmak üzere, kamu yararına nasıl kullanabileceği hakkındaydı. *The Locust and the Bee: Predators and Creators in Capitalism's Future* (Princeton University Press, 2013) [Çekirge ve Arı: Kapitalizmin Müstakbel Yağmacı ve Yaratıcıları], ekonomilerdeki yağmacı eğilimleri dizginlerken kolektif akıl ve yaratıcı potansiyelin nasıl genişletilebileceğine dair öneriler sunan yeni bir ekonomik gündem başlattı.

Yukarıdaki çalışmaların üzerine inşa edilen bu kitabın, onları, hem ikna edici bir teori hem de faydalı bir rehber olmasını ümit ettiğim bir şeye dönüştürüyor.

Buradaki fikirler daha önce gerçekleştirdiğim bu çalışmalara dayanıyor ama aynı zamanda başka birçok konuşma, okuma ve tartışmadan da oldukça faydalanyor. Nestâdaki meslektaşlarıma, özellikle Stefana Broadbent, Tom Saunders, John Loder, Francesca Bria, Stian Westlake ve Zosia Poulter'a (şekiller için) büyük bir teşekkür borçluyum. Harvard Ash Center'daki meslektaşlarım, özellikle kapsamlı ve yararlı yorumlarda bulunan Mark Moore ve Jorrit de Jong, zaman ayırarak ve katkıda bulunarak alicenaplık gösterdiler. Bana, bu kitapta incelenen fikirlerin bazılarını denemek üzere, 2015'ten 2018'e kadar üç yıl boyunca kıdemli misafir araştırmacı olma şansı veren Ash Center'a bilhassa minnettarım. Harvard'dan Roberto Mangabeira Unger ve Howard Gardner da yine çok kıymetli teşviklerde bulundular.

Ayrıca, New York Üniversitesi'nin GovLab'ına ve çevresindeki entelektüel çalışma arkadaşlarıma, özellikle Beth Noveck ve Stefan Verhuist'e teşekkür etmek istiyorum. Varşovadan Marta Struminska; Rushanara Ali, Lynne Parsons, Robin Murray, Soh Yeong Roh, Gavin Starks, Sarah Savant, Vaughn Tan ve Francois Taddei gibi yararlı ilk yorumlarda bulundu. Colin Blakemore ve Mattia Gallotti, 2015 yılında Nestâda, kolektif akıl üzerine

harika bir konferans düzenledi. Mattia, ayrıca, [bu kitabın] taslağı üzerinde faydalı ve ayrıntılı yorumlar yaptı ve bunun için kendisine son derece minnettarım. Harvard'dan Karim Lakhani, Massachusetts Institute of Technology'den Tom Malone ve Joshua Ramo da dahil olmak üzere bu ve buna yakın alanlarda [çalışan] diğer insanların destek ve anlayışlarından da büyük ölçüde yararlandım. Bazı iddiaları, aralarında tarihçi Simon Schama ve gazeteci David Aaronovich'in de bulunduğu bir grup üzerinde test etme fırsatı veren Julia Hobsbawm'a, düşüncelerimi *Philosophy of Technology* dergisinde yayımlamama izin veren Luciano Floridi'ye, bunları geliştirme alanında uygulama şansı veren BM Geliştirme Programı'ndan Jens Wandel ve Gina Lucarelli'ye teşekkür ediyorum.